Podpora inovácií prostredníctvom nových konceptov klastrov podporujúcich novovznikajúce odvetvia a prierezové témy

CLUSTRAT

Správa z 1. transnárodného strategického dialógu

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania
Marec 2012
© Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania

CENTRAL EUROPE COOPERATING FOR SUCCESS.
EUROPEAN UNION EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND

Zhrnutie

Projekt CluStrat, ktorý je realizovaný v rámci Operačného programu Stredná Európa (Central Europe) sa zameriava na udržanie a zlepšenie konkurencieschopnosti klastrov v regióne strednej Európy, vývojom nových strategických prístupov s cieľom zoskupiť ešte viac klastrov schopných čeliť výzvam nových trhov. Počas trvania projektu budú pripravené a testované stratégia nových konceptov klastrov na podporu rozvíjajúcich sa ekonomických a hospodárskych odvetví, prierezových technológií a prierezových sektorových tém.

CluStrat je jediným projekt schváleným v nedávnej strategickej výzve pre projektové návrhy v rámci programu INTERREG IVB CENTRAL EUROPE financovaným prioritnou osou Inovácie. 18 partnerov a 7 inštitúcií z Rakúska, Českej republiky, Nemecka, Maďarska, Talianska, Poľska, Slovinska, Slovenska a Ukrajiny od októbra 2011 bude implementovať projektové aktivity.

Vzhľadom k strategickej povahe projektu CluStrat, všetky jeho kroky a aktivity budú dôsledkom interakcie s tvorcami politík a stratégií na regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni. Hlavným nástrojom projektu CluStrat je preto dialóg o stratégiách, počas ktorého projektový partneri budú mať možnosť diskutovať s kľúčovými hráčmi a v spoločnom úsilí rozvíjať stratégie pre koncepty nových klastrov pre strednú Európu. Počas 3 rokov trvania projektu CluStrat budú uskutočnené štyri národné a transnárodné dialógy o pripravovaných stratégiách. Prvý z nich určil začiatok aktivít projektu a základné témy definované v rámci strategického rozvoja.

Počas prvého transnárodného dialógu o stratégiách, ktorý sa konal 15. Decembra 2011 v Stuttgarte, sa projektoví partneri zhodli na nasledujúcich troch novovznikajúcich odvetviach a troch prierezových témach, ktoré budú základnými témami pre budúce aktivity projektu.

Novovznikajúce sektory priemyslu

1. Aktívny vývoj ľudstva a jeho starnutie
2. Trvalo udržateľný rozvoj a zelená ekonomika
3. Udržateľná mobilita

Prierezové témy

1. Rodová rovnosť a inovácie, vrátane rozmanitosti hľadísk
2. Internacionalizácia
3. Transfer znalostí/technológií

Úvod

Prvý transnárodný dialóg o stratégiách (TPD) sa konal 15. Decembra 2011 v Stuttgarte. Približne 50 zástupcov z rôznych regiónov zo strednej Európy sa zúčastnilo v prvého kola diskusií. Cieľom prvej diskusie o stratégiách bolo identifikovať témy, ktoré budú ďalej skúmané a rozvinuté v procese mapovania v rámci pracovného balíčka č. 4. Ako základný prvok diskusie vedúci projektový partner (Dr. Petra Pucher) pripravil nasledovné dokumenty na diskusiu: novovznikajúce odvetvia, prierezové témy, inovácie a rodovú rovnosť. Tieto dokumenty boli pred stretnutím prerokované v diskusnej skupine na sieti LinkedIn a aktualizovaná verzia pracovných materiálov bola prezentovaná na úvodnom TPD. Počas tohto podujatia mal každý región možnosť vyjadriť svoj názor na danú tému. Prvý TPD bol rozdelený na dve časti: Prvá časť bola zameraná na novovznikajúce odvetvia, zatiaľčo druhá časť na prierezové témy. Táto správa poskytuje prehľad o diskusiách, ktoré sa konali počas prvého TPD o stratégiách.

Prvá časť: Novovznikajúce odvtetvia

Cieľom tohto stretnutia bolo dosiahnutie zhody partnerov projektu na troch novovznikajúcich odvetviach, ktoré budú ďalej skúmané v procese mapovania a budú slúžiť ako základný prvok pre budúce aktivity projektu. Navrhnuté boli nasledovné novovznikajúce sa odvetvia:

1. **Aktívny vývoj obyvateľstva a jeho starnutie** (ako odpoveď na zdravotné otázky, demografické zmeny a blahobyt),
2. **Trvalo udržateľný rozvoj a zelená ekonomika** (ako odpoveď na výzvu v oblasti zmien klímy; efektívne využívanie zdrojov a surovín),
3. **Udržateľná mobilita** (ako odpoveď na výzvu pohotovej, ekologickej a integrovanej dopravy)

Na tomto zasadnutí sa zúčastnili traja odborníci, ktoré poskytli svoj pohľad a asistenciu projektovým partnerom v ich rozhodovaní sa:

Werner Pamminger, generálny riaditeľ Clusterland Horného Rakúska, člen Európskeho *Cluster Observatory* a zodpovedný za platformu spolupráce klastrov. Obsahy oboch platform poskytujú určité predstavy pre proces mapovania klastrov, ukazujú už

dostupné informácie a preto sú dôležité pre nasledujúce kroky projektových aktivít CluStrat-u pri mapovaní klastrov.

Michel Catinat z Európskej komisie, Generálne riaditeľstvo podnikanie a priemysel, člen expertnej skupiny pre kľúčové technológie. Boli prezentované výsledky prieskumu o kľúčových technológiách a ich význame vo vzťahu ku všetkým sektorom priemyslu. Sú teda prierezovými technológiami, ktoré by si mali nájsť cestu do viac tradičnejších priemyselných klastrov. Budú mať tiež osobitnú úlohu pre nasadanie novovznikajúcich odvetví a preto sú základom projektu CluStrat.

Prof. Jan Larosse, poradca na ministerstve hospodárstva, vedy a inovácií flámskej vlády. Prezentoval nielen predstavu pohotovej špecializácie, ale tiež ukázal príklady z flámskeho regiónu, grafy a obrázky pre vizualizáciu mapovania klastrov. CluStrat bude vyvíjať stratégiu pre stredoeurópsky región a makroregión. Aby sa zabránilo duplicite stratégií a investícií, smart špecializácia je kľúčovou témou, ktorá by mala riadiť strategické procesy. Preto je dôležité pochopiť rozmer smart špecializácie.

Všetci traja odborníci zdôraznili význam projektu CluStrat. Načasovanie projektu je ideálne, keďže regióny a tvorcovia politík na národnej a európskej úrovni diskutujú presne o týchto témach - ako podporiť lepšie nasadenie kľúčových a prierezových technológií. Klastre hrajú kľúčovú úlohu a najmä odborníci z Bruselu vyjadrili svoj záujem zostať v spojení s realizáciou projektu.

Spätná väzba na navrhované novovznikajúce odvetvia

Každý región mal možnosť prezentovať svoj názor. Celkovo sa partneri projektu zhodli, že všetky tri navrhované priemyselné odvetvia sú dobre vybrané, keďže:

a) sú dostatočne široké a všeobecné aby si každý región našiel vhodné priemyselné odvetvia,

b) umožňujú regiónom ukázať konkrétne prednosti ako aj šancu mať rôzne priority podľa premyslených štruktúr v každom regióne Strednej Európy.

Letectvo – zatiaľ nie je uvedené v dokumente – avšak bolo žiadané na doplnenie niektorými partnermi. Bolo zjavné, že niektoré regióny sa špecializujú na jeden alebo dva sektory, ostatní sa môžu spoliehať na širokú škálu odvetví a sektorov.

Druhá časť: Prierezové témy

Cieľom tohto zasadnutia bolo identifikovať tri prierezové témy, ktoré budú tvoriť základ pre budúce projektové aktivity. Dr. Puchner na začiatku druhého zasadnutia predstavila problematiku rodovej rovnosti a inovácií, povinných tém pre projekt CluStrat. Zdôraznila, že rodová rovnosť nie je problém, ale ponúka mnoho možností pre výskum a podnikanie, a že už existujú prípadové štúdie pre rodovú rovnosť a klastre. Pracovný dokument na túto tému je dispozícii.

Ďalej vysvetlila, že prierezové témy nie sú technologické a preto by mali byť jasne odlíšené od technologických tém ako sú prierezové technológie. Tie sú riešené v rámci novovznikajúcich odvetví.

Nasledujúce prierezové témy boli spomenuté počas on-line diskusií (LinkedIn a e-mail):

1. Rodová rovnosť a inovácie, vrátane hľadísk o rozmanitosti (povinná záležitosť)
2. Udržateľnosť
3. Internacionalizácia
4. Transfer technológií a znalostí
5. Nové obchodné modely

Keďže téma rodovej rovnosti je povinná a mali byť rozpracované celkom tri témy, ďalšie dve témy boli vybrané pre ďalšie spracovanie počas projektu CluStrat.

Spätná väzba medzi partnermi o prierezových témach

Na druhom stretnutí boli názory projektových partnerov viac rozmanitejšie ako počas prvého stretnutia. Boli prezentované rôzne komentáre týkajúce sa rodovej rovnosti. Niektorí partneri tvrdili, že projekt by sa mal zamerať aj na rozmanitosť a nie len na rodovú rovnosť. Bolo jasné, že projekt nemôže ísť do ešte zložitejších otázok ako sú sociálne modely či spôsoby v spoločnosti. Koniec koncov, téma musí byť priamo cielená. Bol navrhnutý odborný seminár o rodovej rovnosti a inováciách v klastroch, s prípadovými štúdiami zo severských krajín, ktorý poskytne viac informácií o tejto problematike. Rodová rovnosť ako taká je zložitá a náročná pre projekt.

Väčšina partnerov argumentovala, aby internacionalizácia bola tiež súčaťou aktivít projektu. Avšak niektorí argumentovali, že je množstvo projektov, ktoré sa venujú internacionalizácii v rámci klastrov, a to aj v oblasti strednej Európy.

Ďalej boli prediskutované rôzne smery internacionalizácie. Môžeme hovoriť o internacionalizácii klastrov ako aj internacionalizácii podnikov. Je možné sa zamerať na tému internacionalizácie na rozvíjajúce sa odvetvia, ako sú krajiny BRIC alebo sa zamerať na trhy v rámci EÚ. Na druhej strane, niektorí argumentovali pre trhovú konkurenciu na globálnej úrovni a preto navrhli zameranie na štáty mimo EÚ, napríklad susediace krajiny s EÚ. Bolo zjavné, že nie je možné sa hneď rozhodnúť v akom rozsahu bude internacionalizácia preskúmaná, ale že proces mapovania sa bude orientovať na všeobecnosť tejto problematiky. Vzhľadom k strategickému charakteru projektu je jasné, že sa nebude zameriavať na rozvoj firiem do zahraničia – takéto opatrenia sú základom pre všetky postupy ekonomického rozvoja.

Ďalej sa diskutovalo na tému udržateľnosti. Vzhľadom na nedostatok jasných definícií k pojmu udržateľnosť partneri, ktorí hlasovali pre udržateľnosť dodali, ktorý rozmer by bol pre nich dôležitý. Väčšinou bolo uvedené, že ekonomické a sociálne rozmery udržateľnosti by mali byť spomenuté, keďže zelené technológie sa už venujú novovznikajúcim odvetviam.

Niektorí partneri argumentovali pre nové obchodné modely ako prierezovú tému: je potreba reagovať na nové rozvíjajúce sa odvetvia s novými obchodnými modelmi, či už je to sociálne podnikanie alebo nové finančné modely.

Otázka technologického transferu bola uvedená do širšieho hľadiska v rámci transferu znalostí, rozvoja zručností a vzdelanostného trojuholníka. Keďže projekt CluStrat chce spojiť tradičné odvetvia s novými technológiami, technologický transfer bude kľúčovou otázkou a hlavnou témou rozvojovej stratégie.

Stručne povedané, všetkým bolo zrejmé, že projekt CluStrat v sebe zahŕňa veľmi zložité témy a otázky. Cieľom je spojiť tradičné odvetvia s kľúčovými a novými technológiami, ktoré obsahujú technologický transfer a transfer vedomostí. Keďže nie všetky sú dostupné v jednom regióne, budú zahrnuté aj medzinárodné a medziregionálne spolupráce a tvorba nových obchodných kontaktov v oblasti strednej Európy. Pretože hodnotové reťazce sú dnes globálne, projekt sa zameria aj na internacionalizáciu. Služby intenzívnych znalostí sú ďalšou témou, ktorá je dôležitá pre všetky vybrané rozvíjajúce sa odvetvia. Všetky tieto otázky budú rozpracované s ohľadom na udržateľnosť stratégií a akcií.

Preto sú všetky diskutované témy akosi pokryté – napriek sa partneri musiazhodnúť na troch prierezových témach, ktoré sa budú riešiť viac detailne.

Podľa väčšiny hlasov, nasledujúce dve témy boli vybrané:

1. Internacionalizácia
2. Vedomostný a technologický transfer

Konečné rozhodnutie bolo dané na zasadnutí riadiaceho výboru, ktoré sa konalo bezprostredne po medzinárodnom dialógu o stratégiách.

Výsledok:

1. Tri novovznikajúce odvetia boli potvrdené.
2. Tri prierezové témy rodovej rovnosti, internaciolanizácie a technologického transferu boli vybrané hlasovaním väčšinou. Bolo rozhodnuté nevyberať štvrtú tému kvôli vysokej zložitosti.

Viac informácií o projekte na Slovensku:

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania

Andrej Klimant

klimant@nadsme.sk